

Уроки 5 і 6.

Тема: Конституційні права , свободи та обов'язки людини і громадянина. Основні особисті, соціально-економічні, культурні та політичні права і свободи громадян України

Мета: ознайомити здобувачів освіти з поняттями «права і свободи людини» та їх видами, міжнародно-правовими актами з прав людини, механізмом захисту прав людини; визначити їх роль у житті; показати тісний взаємозв'язок конституційних права та обов'язків; розвивати вміння аналізувати правові ситуації спираючись на статті Загальної декларації прав і свобод людини, Конституції України; аргументовано обстоювати власну думку; формувати повагу до прав і свобод людини, розуміння важливості їх дотримання; висловлювати судження про значення захисту прав людини; виховувати потребу в правомірній поведінці; виховувати повагу до прав та основних обов'язків людини і громадянина та толерантне ставлення до оточуючих.

Тип уроку: комбінований

Обладнання: підручник, Конституція України, Загальна декларація прав людини, витяги нормативно-правових актів.

Основні поняття: права, свободи, обов'язок, декларація, конвенція, омбудсмен

Хід уроку

I. Організаційний момент

II. Мотивація навчальної діяльності

Вступне слово вчителя

Ми розуміємо, що таке “правильна” й “неправильна” поведінка, кожного дня робимо вибір і приймаємо рішення. Люди відчайдушно боролися за свою гідність тисячоліттями. І 69 років тому 10 грудня все людство вперше заявило, що людина, її життя і гідність, права та свободи - найвища цінність кожної держави. 10 грудня 1948 року організація ООН прийняла Загальну декларацію прав людини. Саме у зв'язку з цією подією в Україні другий тиждень грудня проголошено Всеукраїнським тижнем права. Цього тижня по всій Україні проходить Єдиний Всеукраїнський урок "Права людини", який співпав із нашою сьогоденньою темою **Конституційні права , свободи та обов'язки людини і громадянина.**

Перед нами стоять такі завдання: ми ознайомимось з поняттями «права і свободи людини» їх видами; з'ясуємо, які обов'язки ми маємо перед державою. Попрацюємо із Загальною декларацією прав людини; а також попрацюємо із Конституцією України; розглянемо основні механізми захисту прав людини.

1. Що таке права і свободи людини.
2. Загальна декларація прав людини.
3. Види прав людини.
4. Конституційні обов'язки громадян України
5. Механізми захисту прав людини.

Нажаль у світі є дуже багато порушень прав людини. А хто має відстоювати права людини сьогодні? Кожен із нас. Їх відстоюють не супермени не гіганти а прості люди матері , вчителі , люди, що вільно мислять і не мовчать. У нас на дошці є портрети видатних борців за права людини. Це прості люди але все життя присвятили боротьбі за права інших. Тому не будьте байдужими. Якщо ви можете комусь допомогти це у ваших силах обов'язково зробіть це.

*- **Що спільного між вами всіма?** (ми всі навчаємося в одному класі ; живемо в одному місті, нас навчають одні й ті ж учителі; ми всі живемо в сім'ях; нас лікують лікарі; ми всі прагнемо бути щасливими, прагнемо миру, любимо гарно одягатися)*

*- **А що між нами відмінного? Чи є якась різниця** (ми кожен маємо різні характери, нам кожному подобається інша музика, у нас у кожного є свої улюблені предмети)*

Висновок. Ми переконалися, що всі ми надзвичайно різні, проте всі ми люди. Всі ми прагнемо бути щасливими, здоровими, розумними, хочемо гідного життя і розвитку.

*- **А які можливості потрібні кожному із нас для гідного життя і розвитку?** (мати певні матеріальні блага, цінності, вчитися, працювати, вільно висловлюватися, і т. д.) так і це наші права і свободи.*

III. Вивчення нового матеріалу

1. Що таке права і свободи людини.

Про права людини сьогодні говорять усі. Словосполучення «права людини» використовується сучасними політиками, журналістами, юристами настільки часто, що стало звичним для нашої свідомості.

- *А що таке право?*

-*Які асоціації у вас викликає слово право? (- Порядок, Рівність, Актуальність Взаєморозуміння , Активність, можливості, що нам дозволено) дякую за ваші думки.*

Можливості людини мати певні матеріальні, соціальні, культурні й духовні блага називаються правами людини.

Права людини це можливості людини необхідні для її життя і розвитку. (запис у зошит)

-Становище людини в державі характеризується її правовим статусом. Правовий статус людини і громадянина в Україні ґрунтується на таких принципах:

ст. 21 Конституції України.

ст. 22 Конституції України.

ст. 24 Конституції України.

В юридичній літературі поряд із поняттям «права людини» зустрічається й поняття «свободи людини». **Що таке свободи?**

Свобода слова, свобода думки, свобода віросповідання. Їх слід розрізняти, адже право людини є можливістю, **реалізацію якої держава гарантує, а свобода — простором, у який держава не може втручатися. Сфери, галузі діяльності людини, у які держава не повинна втручатися.** Міра свободи може істотно різнитися в різних суспільствах, за різних політичних режимів.

- ***Отже учні. Що таке права людини ми вже знаємо***

Права людини – природні, невідчужувані права, що належать людині з моменту народження. *А що ви скажете про права громадянина?*

Права громадянина - це права пов'язані із фактом громадянства, приналежності людини до певної держави.

-***Давайте згадаємо, що таке громадянство? Отже кожна людина народжується з правами – правоздатність а що таке дієздатність***

- *так і наша дієздатність змінюється із нашим віком*

2. Загальна декларація прав людини.

Протягом багатьох століть існування людства права людини зазнавали чимало змін. Пригадаймо стародавній Єгипет Рим Грецію Вавилон. Тисячі рабів примножували багатства цих країн і вони не мали жодних прав.

Минали століття і після буржуазних революцій у 17, 18 ст. у країнах Європи було проголошено *громадянські і політичні права*. **Це перше покоління прав.**

Друге покоління стосується соціальних, економічних і культурних прав, що дістали закріплення в міжнародно-правових документах і конституціях багатьох держав до середини ХХ ст. І 20 ст. принесло світові страшні потрясіння це 2 світові війни. Мільйони людей стали жертвами. І світ зрозумів, що захист людства його життя це справа не окремої держави не окремого громадянина а всього людства. Тут з'являються права 3 покоління, які є глобальними стосуються людства. **Право на мир, безпечне довкілля** У 1945 було створено найбільшу і найвпливовішу міжнародну організацію ООН, однією з її держав-засновників була Україна. І серед перших документів, які розробила ООН, був спеціальний документ, присвячений правам людини Загальна декларація прав людини.

РОБОТА З ЮРИДИЧНИМ СЛОВНИКОМ

-Зараз попрацюємо із поняттями

Декларація (з лат. "проголошення ") – офіційний документ, у якому проголошено певні принципи та положення.

Конвенція (з лат. "угода ") – договір між державами з якогось спеціального питання.

Загальною декларацією прав людини ЗДПЛ стала міжнародно-правовим стандартом на основі якої було прийнято ряд Міжнародних документів в галузі прав людини. Зараз ми з ними ознайомимося.

РОБОТА ІЗ ДЕКЛАРАЦІЄЮ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА КОНСТИТУЦІЄЮ УКРАЇНИ

Багато держав затвердили в своїх Конституціях основні права людини. Основні права людини закріплені і у Конституції України у розділі II . - **Знати свої права – це вже наполовину володіти ними.**

Знайдіть статті II Розділу Конституції України, які відповідають статтям Загальної декларації прав людини

№	Права	Загальна декларація прав людини (стаття)	Конституція України (стаття)
1	Право на життя, свободу і на особисту недоторканність.	Ст. 3	Ст. 27, 29

2	Право на недоторканість житла, таємницю листування.	Ст.12	Ст..30, 31, 32
3	Право на свободу мирних зборів та асоціацій, мітингів, демонстрацій.	Ст. 20	Ст. 39
4	Право голосу, право брати участь в управлінні державними справами .	Ст. 21	Ст. 38
5	Право на володіння користування, майном	Ст.17	Ст. 41
6	Право на працю	Ст. 23	Ст. 43
7	Право на відпочинок	Ст. 24	Ст. 45
8	Право на охорону здоров'я та медичну допомогу	Ст. 25	Ст. 49
9	Право на соціальний захист	Ст. 22	Ст. 46
10	Право на освіту	Ст. 26	Ст. 53

3. Види прав людини

Відповідно до міжнародних стандартів права і свободи людини в Україні поділяються на 5 категорій: **особисті, політичні, економічні, соціальні, культурні** також можна виділити інші групи **екологічні, сімейні.**

Особисті (громадянські) права – це можливості людини, необхідні для її фізичного існування, для задоволення її біологічних і матеріальних потреб;

розвитку індивідуальності людини.

- Право на життя (ст. 27);
- Право на повагу гідності (ст. 28);
- Право на свободу та особисту недоторканість (ст. 29);
- Право на недоторканість житла (ст. 30);
- Таємниця листування, телефонних розмов, телеграфічної та іншої кореспонденції (ст. 31);
- Невтручання в особисте і сімейне життя (ст. 32);
- Свобода пересування і вибору місця проживання (ст. 33);
- Свобода думки і слова (ст. 34);
- Свобода світогляду і віросповідання (ст. 35);

Політичні права – це, як правило, права тільки громадян даної держави.

Це

можливості людини брати участь у державному і громадянському житті, впливати

на діяльність різних державних органів, громадських об'єднань політичної орієнтації.

До політичних прав, згідно Конституції України, належать:

- Право на громадянство (ст. 25);
- Право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації (ст. 36);
- Право обирати і бути обраним до органів державної влади та місцевого самоврядування (ст. 38);
- Право на вибори, мітинги, походи (ст. 39);
- Право направляти письмові й усні, індивідуальні й колективні звернення до органів державної влади та місцевого самоврядування і право вимагати їх розгляду й обґрунтованої відповіді у встановлений законом строк (ст. 40);

Економічні права – це можливості людини реалізовувати свої здібності та отримувати кошти для свого існування, Право на власність (ст. 41);

- Право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом (ст. 42);
- Право на працю (ст. 43);
- Право на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів (ст. 44);
- Право на відпочинок (ст. 45);

Соціальні можливості людини забезпечення належних соц. умов.

Право на охорону здоров'я, медичну допомогу та страхування (ст. 49);

- Право на соціальний захист (ст. 46);
- Право на житло (ст. 47);
- Право на достатній життєвий рівень для себе і членів своєї сім'ї (ст. 48).

Культурні можливості доступу людини до духовних цінностей.

Право на освіту 53 Освіта додає людині гідності», - стверджував Дідро, а О. Духнович порівнював потребу людини в освіті з пошуком повітря для дихання

4. Конституційні обов'язки

- **Які асоціації у вас виникають , дивлячись на малюнки** на слайді (державні символи, гроші, природа, військовий, школа). Давайте повернемося знову до нашого епіграфа «Порядний той, хто своє право вимірює своїм обов'язком»

- **Чи можливо реалізувати наші права без виконання обов'язків? Ні .**

Права та обов'язки взаємно пов'язані. Для того, щоб суспільство могло розвиватись, його громадяни повинні не лише користуватися правами, але й виконувати обов'язки. –

Що ж таке конституційні обов'язки.

Це закріплені Конституцією України необхідні й безумовні для виконання дії людини.

ст. 65, 66 Конституції України

ст. 67 Конституції України

ст. 68 Конституції України

- **А які ваші основні обов'язки ? (учні повторюють обов'язки учнів)**

5. Механізми захисту прав людини.

Ми знаємо, що робити і до кого звертатися, коли заболіла голова або в разі нападу апендициту. А як бути, коли порушуються наші права? До кого звертатися, кому довіряти, кого запитувати? Як поводитися в тій або іншій ситуації?

Ніші в Україні велике значення у захисті прав людини має уповноважений Верховної Ради України з прав людини, його називають омбудсменом. Він обирається Верховною Радою України строком на 5 років. Будь-який громадянин України може звернутися до нього або його представників на місцях, якщо вважає, що його права порушені.

Омбудсмен (від *ombudsman* «представник») — посадова особа, на яку покладаються функції контролю за дотриманням законних прав та інтересів. В Україні з 1998 року. Пропоную коротке відео яка мета діяльності омбудсмена.

IV. Закріплення вивченого матеріалу та підсумки уроку

Давайте зараз закріпимо те що дізналися на уроці та підведемо підсумки.

1. Що таке права людини?
2. Що таке обов'язок ?
3. Які групи прав людини знаємо?

Тепер давайте розв'яжемо юридичні задачі. На основі II розділу статей Конституції України знайдемо вихід із запропонованих ситуацій.

Директор загальноосвітньої школи відмовив батькам учня у прийнятті його до першого класу, мотивуючи тим, що їхнє віросповідання не сумісне з християнськими основами їхньої школи. (*ст.35*)

Громадянку Т. привезли до лікарні із діагнозом приступ апендициту і вона потребує операції. Проте лікар не поспішає проводити операцію, а хоче

зустрітися із родичами Т., налякаючи її, що він не буде проводити операцію поки її родичі не заплатять йому. (*ст. 49*)

Працівниця поштового відділення під час сортування листів побачила конверт адресований своїй сусідці, яка ніколи не одержувала листів. Це здивувало працівницю і «промучившись» близько 20 хвилин вона захопила конверт, акуратно його розкрила і прочитала. Потім заклеїла і віддала листоноші. Дайте правову оцінку діям працівниці поштового відділення. (*ст. 31*)

V. Підбиття підсумків уроку

VI. Домашня робота. Знати теоретичний матеріал.